

А. С. ЄВСТІГНЄВ

Андрій Сергійович Євстігнєв, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС¹

Ефективне правове забезпечення екологічної безпеки (далі – ЕБ) у процесі здійснення спеціального природокористування неможливе без удосконалення чинних правових приписів, що регламентують відповідні правовідносини. При цьому важливе значення для такого вдосконалення мають приписи Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку (далі – Угода про асоціацію), яка містить ряд конкретних важливих вимог до України щодо вдосконалення вітчизняного екологічного законодавства.

Різні аспекти правового забезпечення екологічної безпеки були предметом наукових досліджень вчених – представників вітчизняної науки екологічного права, як-от: В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, Ю. Л. Власенко, А. П. Гетьман, Т. Г. Ковальчук, М. В. Краснова, Н. Р. Малишева, О. В. Сушик, М. О. Фролов, О. А. Шомпол, Ю. С. Шемшученко та ін.

Водночас спеціальні правові дослідження вдосконалення національного екологічного законодавства України в частині забезпечення ЕБ при здійсненні спеціального природокористування, з огляду на положення Угоди про асоціацію, у юридичній літературі не здійснювались, що зумовлює актуальність проведеного в цій статті дослідження.

З огляду на потенційно значні негативні наслідки порушення ЕБ при здійсненні спеціального природокористування, правове регулювання відносин щодо такого користування має бути сфокусовано передусім на попередженні можливих порушень ЕБ, що відповідає усталеним підходам в ЄС, а значить є актуальним для України в контексті її євроінтеграційних прагнень.

Так, пріоритетність попереджувальних заходів перед іншими заходами забезпечення ЕБ проголошується в ч. 2 ст. 174 Договору про заснування Європейської спільноти (співтовариства), якою визначено, що політика країн-учасниць щодо довкілля має на меті досягти високого рівня захисту з урахуванням розмаїття становища в різних регіонах Спільноти, для чого таку політику належить ґрунтувати на принципі застереження, що полягає у вжитті запобіжних заходів, а також відшкодування заподіяної довкіллю шкоди насамперед через усунення її джерел, що, на нашу думку, можна розглядати як попередження (превенцію) на майбутнє. Отже, країни ЄС на найвищому рівні підтвердили пріоритетне значення попередження негативних впливів на довкілля, однією із форм реалізації чого має бути попередня перевірка екологічної безпечності планованої діяльності у сфері спеціального природокористування як невід’ємна складова відповідної дозвільної процедури.

Окрім вказаного, де-факто першочерговість запровадження попередньої оцінки екологічної безпечності певних об’єктів та/або видів діяльності підтверджується змістом Додатку ХХХ до Угоди про асоціацію, відповідно до якого Україна зобов’язалась поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС у встановлені строки, найтриваліші з яких не перевищують трьох років.

Акти законодавства ЄС, які містять процедури, що мають бути запроваджені до вітчизняного законодавства, розподілені в указаному Додатку за сферами правового регулювання, при цьому значну частину актів складають ті, що стосуються забезпечення екологічно безпечного природокористування. Зокрема: 1) у сфері управління довкіллям та інтеграція екологічної політики в інші галузеві політики передбачається наближення національного законодавства України до положень: Директиви № 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище¹ (далі – Директива № 2011/92/ЄС), Директиви № 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви № 90/313/ЄЕС², а також Директиви № 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, 2) у сфері якості атмосферного повітря мають бути адаптовані Директиви № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи³, Директиви № 2004/107/ЄС про миш’як, кадмій, ртуть, нікель і поліциклічні ароматичні вуглеводні у атмосферному повітрі⁴, 3) у сфері якості води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище, зобов’язання України стосуються запровадження у національне законодавство положень Директиви № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики⁵ зі змінами та доповненнями, внесеними Рішенням № 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС, Директиви № 91/271/ЄЕС про очистку міських стічних вод⁶ зі змінами та доповненнями, внесеними Директивою № 98/15/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003 і Регламентом (ЄС) № 1137/2008, а також Директиви № 98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною⁷, зі змінами та доповненнями.

Слід зазначити, що більшість вищевказаних актів ЄС з різним ступенем деталізації містять положення, що впорядковують окремі процедури та заходи, реалізація яких дозволяє забезпечити баланс економічного та екологічного інтересів при здійсненні природокористування шляхом досягнення високого рівня екологічної безпечності такої діяльності, при чому чимало положень мають яскраво виражений превентивний характер, адже дозволяють оцінювати плановану діяльність до початку її здійснення і відмовляти у наданні дозволу на її здійснення у випадку встановлення неможливості забезпечення ЕБ при її здійсненні.

Узагальнено серед передбачених зазначеними актами ЄС процедур та засобів, слід виділити такі: 1) процедури оцінки можливості дотримання ЕБ при здійсненні природокористування до надання відповідного дозвільного документа; 2) встановлення актуальних вимогам сьогодення конкретних кількісно-якісних показників діяльності у сфері спеціального природокористування, на предмет відповідності яким має бути оцінено плановану діяльність; 3) встановлення зобов'язань держав щодо поетапного запровадження більш жорстких вимог у частині параметрів здійснення певних видів діяльності, дотримання яких дозволить зменшувати рівень екологічного ризику.

Водночас конкретну процедуру попередньої, на стадії прийняття рішення про видачу відповідного дозволу, оцінки екологічної безпечності здійснюваної діяльності, запровадження якої до національного законодавства може мати вплив також на сферу спеціального природокористування, містить передусім Директива № 2011/92/ЄС, яка, вважаємо, доволі символічно названа першою у процитованому вище переліку із Додатку ХХХ Угоди про асоціацію.

При цьому зазначеним Додатком ХХХ визначено конкретні процедури з числа передбачених Директивою № 2011/92/ЄС, які мають бути запроваджені в законодавство України. Серед таких процедур: прийняття національного законодавства та визначення вповноваженого органу (органів); встановлення вимог, за якими проекти, зазначені в Додатку I, підлягають оцінці впливу на навколишнє середовище, та процедури визначення, які з проектів, зазначених у Додатку II, потребують ОВНС (ст. 4); визначення обсягу інформації, яка має надаватися розробником (ст. 5); встановлення процедури консультацій з органами з питань охорони навколишнього середовища та процедури консультацій з громадськістю (ст. 6); досягнення домовленостей з сусідніми країнами щодо обміну інформацією та проведення консультацій (ст. 7); запровадження заходів щодо повідомлення громадськості про прийняті рішення за заявами про надання дозволу на реалізацію проекту (ст. 9).

Важливість запровадження в законодавстві України визначених процедур визнана також у розміщеному на Урядовому порталі (єдиний веб-портал органів виконавчої влади України)⁸ Плані імплементації Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація)⁹.

Враховуючи вказане, вважаємо доцільним детально проаналізувати зміст Директиви № 2011/92/ЄС на предмет з'ясування особливостей, передбачених нею процедур, можливостей їх запровадження до законодавства України та застосування як складової дозвільних процедур у сфері спеціального природокористування в Україні.

Цілі та основні концептуальні положення передбаченого вищевказаною директивою правового механізму яскраво та послідовно визначені в Преамбулі до неї, де, зокрема, зазначається, що: 1) передбачені механізми засновані на принципах попередження та превентивних дій; 2) дозволи на реалізацію визначеного переліку публічних і приватних проектів можуть видаватися винятково за умови попереднього проведення екологічної оцінки можливих впливів таких проектів на довкілля; 3) оцінка відповідних проектів повинна здійснюватися з урахуванням потреби охорони здоров'я населення, забезпечення покращення довкілля, якості життя, різноманіття видів і збереження репродуктивної здатності екосистем до відтворення як основного ресурсу для життя; 4) забезпечення ефективної участі громадськості в прийнятті рішень за наслідками відповідної оцінки, що полягає, з одного боку, у можливості висловлення своєї позиції громадськістю і, з іншого – у врахуванні такої позиції органом, що забезпечуватиме контрольованість і прозорість процесу прийняття рішень; 5) є важливим посилення ефективності оцінки проектів на життя і здоров'я людини та довкілля.

Водночас державам-членам ЄС (а значить, й Україні, відповідно до умов Угоди про асоціацію) надано право деталізувати положення аналізованої директиви шляхом: 1) встановлення критеріїв для віднесення певних проектів до числа тих, що підлягають попередній оцінці; 2) визначення конкретного переліку інформації (документів), які мають надаватися з метою проведення оцінки можливих екологічних наслідків проекту; 3) визначення вповноваженого на здійснення відповідної оцінки державного органу; 4) визначення процедури, у яку може бути інтегрована процедура оцінки впливу проектів, або надання останній статусу самостійної процедури.

Важливо також визначитись із об'єктами, які підлягають оцінці за процедурою, визначеною Директивою № 2011/92/ЄС та названі за її текстом «окремі державні та приватні проекти». Так, відповідно до положень ст. 2, під терміном «проект» розуміється виконання будівельних робіт або зведення інших споруд або систем та інші втручання в довкілля або ландшафт, у тому числі видобування корисних копалин. Конкретні переліки проектів, які підлягають оцінці в обов'язковому порядку, визначено в Додатку № I до аналізованої директиви, а проекти, необхідність оцінки яких може бути диспозитивно визначена на рівні окремих держав-членів ЄС, зазначені в Додатку II.

Аналіз вищевказаного переліку об'єктів, імперативно або диспозитивно визначених у Директиві № 2011/92/ЄС у якості об'єктів відповідної оцінки, вказує на широкий спектр видів діяльності, здійснення яких, з позицій ЄС, може бути екологічно небезпечним та потребує попереднього оцінювання на предмет

виявлення ймовірних наслідків. При цьому при реалізації переважної більшості з виділених об'єктів може здійснюватись або здійснюватиметься спеціальне використання окремих природних ресурсів (вод, атмосферного повітря, надр, лісів, земель або тваринного світу), що потребує оцінки екологічної безпечності такого природокористування.

Крім того, звертає на себе увагу специфіка застосованої термінології, яка, з одного боку, дозволяє досить широке тлумачення змісту окремих термінів, як-от: «проекти з реструктуризації сільських землеволодінь», «ведення інтенсивного сільськогосподарського виробництва», вжитих на позначення проектів, що підлягають оцінці, та, з іншого боку, не застосовується у вітчизняному законодавстві. Як наслідок, є підстави як для розширеного розуміння переліку проектів, що мають бути оцінені, так і для адаптації відповідних положень в Україні шляхом уточнення такого переліку з урахуванням національних особливостей господарювання та вживання термінів на позначення окремих видів діяльності. Такими національними особливостями є притаманні нашій державі види діяльності або об'єкти, використання яких може бути чи є екологічно небезпечним.

Узагальнено передбачена Директивою № 2011/92/ЄС процедура оцінки впливу складається із нижчезазначених стадій.

1. Подання зацікавленою в реалізації проекту особою інформації щодо відповідного проекту. Зміст такої інформації зазначено в Додатку № IV та в тому числі включає: опис проекту із зазначенням фізичних характеристик у цілому та вимог щодо землекористування на етапах будівництва й експлуатації; опис основних характеристик виробничого процесу; оцінку типу та кількості очікуваних відходів і викидів (забруднення повітря, вод, ґрунтів, шум, вібрація, теплове випромінювання, радіація), що утворюються внаслідок реалізації проекту; опис основних вивчених заявником альтернатив реалізації проекту та обґрунтування вибору конкретного рішення; опис елементів (складових) довкілля, на які може бути здійснено значний вплив при реалізації запропонованого проекту, включно з населенням, фауною, флорою, ґрунтом, водою, повітрям, кліматичні фактори, ландшафти та взаємозв'язок між переліченими об'єктами; опис потенційно значного (істотного) впливу запропонованого проекту на довкілля, що зумовлений:

- реалізацією цього проекту;
- використанням природних ресурсів;
- викидами/скидами забруднювальних речовин і видаленням відходів;
- опис використаних заявником методів прогнозування, використаних ним для оцінки впливу проекту на довкілля;

– опис заходів, спрямованих на запобігання, зниження та у випадку виникнення – подолання знаних негативних впливів на довкілля.

2. Після подання заінтересованою особою зазначеної у п. 1 інформації, органи влади, які можуть мати стосунок до реалізації відповідного проекту в силу наявності особливих повноважень у сфері охорони довкілля, можуть висловити свої зауваження як щодо проекту, так і щодо заяви на отримання необхідного для його реалізації дозвільного документа.

3. Інформування громадськості шляхом оприлюднення в друкованих або електронних засобах масової інформації відомостей: 1) про наявність запиту (звернення) щодо отримання дозволу на розробку проекту; 2) про те, що проект підлягає оцінці впливу на довкілля; 3) про природу (специфіку) можливих рішень щодо проекту або проектів такого рішення (за наявності); 4) про визначення доступності поданої заявником інформації та місце, строки та способи ознайомлення з нею; 5) детальний перелік вжитих із метою гарантування участі громадськості в прийнятті рішення щодо проекту заходів (наприклад, розсилка повідомлень поштою, публікація в місцевій пресі, проведення опитування громадської думки тощо).

4. Прийняття рішення про видачу або відмову у видачі дозволу на розробку проекту компетентним органом.

5. Оприлюднення наступної інформації компетентним органом (органами) з метою інформування громадськості:

- щодо змісту дозволу та будь-яких умов, що його стосуються;
- розглянуті питання та позиції, висловлені заінтересованою громадськістю, основні причини та доводи, на яких базується прийняте рішення, включно з описом інформації про участь громадськості в процесі прийняття відповідного рішення;

– опис у разі необхідності основних заходів щодо попередження, зниження і за можливості – ліквідації значних наслідків негативного впливу на довкілля.

6. За наявності підстав – оскарження заінтересованими особами рішень, прийнятих за наслідками оцінки проекту. При цьому Директива у ст. 11 містить спеціальні норми щодо зобов'язань держав-учасниць ЄС гарантувати, у відповідності з національною правовою системою конкретної країни, право заінтересованої громадськості отримати доступ до процедури оскарження в суді або в іншому неупередженому органі, визначеному законодавством, вчинені в процесі оцінки проектів рішення, дії або бездіяльність у частині прав громадськості на участь у такій оцінці з мотивів порушення норм матеріального чи процесуального права.

Вважаємо, що більшість передбачених Директивою № 2011/92/ЄС процедур попередньої оцінки можливих впливів екологічно небезпечних видів діяльності можливо й доцільно застосовувати також щодо видів спеціального природокористування. Зокрема це пояснюється як наявністю серед видів так званих «проектів», щодо яких проводиться відповідна оцінка, видів такого користування, а також те, що, як вказувалось вище, при реалізації переважної більшості з виділених проектів може здійснюватись або здійснюватиметься

спеціальне використання окремих природних ресурсів, яке в більшості випадків очевидно характеризуватиметься наявністю екологічного ризику.

Враховуючи вказане, при імплементації визначених Угодою про асоціацію вважаємо за доцільне поширити визначені Директивою № 2011/92/ЄС процедури попередньої оцінки на спеціальне водо-, земле-, надро-, лісокористування та здійснення викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами. При цьому запровадження процедури вказаної попередньої оцінки не повинно дублювати інші подібні процедури, що передбачаються чинним законодавством, тобто, користуючись термінологією проаналізованих вище актів ЄС, усунути дублювання відповідних процедур.

Для цього пропонуємо наступну модель правового регулювання відповідних відносин.

Варіант 1. У випадку здійснення певних видів спеціального природокористування при реалізації проєктів, оцінка впливу яких здійснюватиметься відповідно до передбачених Директивою № 2011/92/ЄС процедур, перевірку екологічної безпечності зазначених видів спеціального природокористування слід здійснювати в межах реалізації такої процедури оцінки впливу. Для цього перелік проєктів, що підпадають під дію процедури оцінки впливу, яка буде визначена на рівні національного законодавства, має бути доповнений всіма без винятку випадками природокористування, які здійснюватимуться при реалізації відповідних проєктів.

На нашу думку, оцінку екологічної безпечності впливу природокористування при реалізації основного проєкту доцільно здійснювати одночасно з оцінкою безпечності самого проєкту як його складової частини. Більш того, така оцінка дасть можливість комплексно оцінити всі можливі екологічні ризики реалізації проєкту, при якій певні види природокористування здійснюватимуться в нерозривному зв'язку із здійсненням основної діяльності відповідного об'єкта (заводу, устаткування тощо), що відповідатиме принципу комплексності, визначеному зокрема в Директиві 2008/1/ЄС «Про комплексне запобігання і протидію забруднення»¹⁰.

Варіант 2. Певний вид (види) спеціального водо-, лісо-, надро- чи землекористування або викиди забруднювальних речовин в атмосферне повітря планується здійснювати безвідносно до реалізації жодного з проєктів, які підлягають оцінці впливів у відповідності до визначених Директивою № 2011/92/ЄС процедур. У такому випадку процедуру попередньої оцінки екологічної безпечності такого природокористування слід здійснювати як самостійну процедуру, яка водночас має прийти на зміну іншим процедурам подібного спрямування, що передбачені чинним законодавством (насамперед процедурі погодження при видачі дозволів на окремі види спеціального природокористування).

При цьому за стадіями (етапами) процедура попередньої оцінки у випадку реалізації Варіанту 2 має бути аналогічною процедурі попередньої оцінки за Варіантом 1 з урахуванням специфіки, яка в полягає у відсутності необхідності здійснювати вказану оцінку комплексно з попередньою оцінкою відповідного проєкту.

Наступні дослідження автора будуть присвячені аналізу інших правових процедур забезпечення ЕБ, які передбачені актами законодавства ЄС, щодо яких Україна має адаптувати національне законодавство відповідно до вимог Угоди про асоціацію.

¹ Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0092> – Назва з екрану.

² Council Directive 90/313/EEC of 7 June 1990 on the freedom of access to information on the environment : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0313:EN:HTML> – Назва з екрану.

³ Директива N 2008/50/ЄС Європейського парламенту і Совета : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_950 – Назва з екрану.

⁴ Directive 2004/107/EC of the European Parliament and of the Council 15 December 2004 relating to arsenic, cadmium, mercury, nickel and polycyclic aromatic hydrocarbons in ambient air : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004L0107> – Назва з екрану.

⁵ Водна рамкова директива ЄС 2000/60/ЄС : <http://dpbuvr.gov.ua/Водна-Рамкова-Директива-ЄС-200060ЄС/> – Назва з екрану.

⁶ Директива Ради 91/271/ЄС «Про очистку міських стічних вод» від 21 травня 1991 року : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_911 – Назва з екрану.

⁷ Директива Ради 98/83/ЄС «Про якість води, призначеної для споживання людиною» від 3 листопада 1998 року : <http://law.jkg-portal.com.ua/ua/law/one/direktiva-radi-9883jes-pro-jakst-vodi-priznachenoji-dlja-spozhyvannja-ljudinoju-3-listopada-1998-roku> – Назва з екрану.

⁸ Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України : <http://www.kmu.gov.ua/> – Назва з екрану.

⁹ План імплементації Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище (кодифікація) : file:///C:/Users/User/Downloads/Dir_2011_92.pdf – Назва з екрану.

¹⁰ Директива № 2008/1/ЄС Європейського Парламенту і Совета о комплексном предотвращении и контроле загрязнений : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b02 – Назва з екрану.

Резюме

Євстїгнєєв А. С. Правове забезпечення екологічної безпеки при здійсненні спеціального природокористування в контексті окремих положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

У статті проведено аналіз положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині зобов'язань із запровадження діючого законодавства України положень щодо попередньої оцінки екологічної безпеки певних видів діяльності, запропоновані авторські пропозиції щодо такого запровадження.

Ключові слова: забезпечення екологічної безпеки, Угода про асоціацію між Україною та ЄС, спеціальне природокористування, забезпечення екологічної безпеки при здійсненні спеціального природокористування.

Резюме

Евстигнеев А. С. Правовое обеспечения экологической безопасности при осуществлении специального природопользования в контексте отдельных положений Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

В статье проведен анализ положений Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС в части обязательств по внедрению в законодательство Украины положений относительно предварительной оценки экологической безопасности определенных видов деятельности, приведены авторские предложения по такому внедрению.

Ключевые слова: обеспечение экологической безопасности, Соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС, специальное природопользование, обеспечение экологической безопасности при осуществлении специального природопользования.

Summary

Yevstigneyev A. Legal maintenance of ecological safety of special natural resources usage in the context of certain provisions of the Agreement on Association between Ukraine and EU.

The article analyzes the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU in the implementation to the legislation of Ukraine the provisions concerning the preliminary assessment of the environmental safety of certain activities, given the author's proposals for such implementation.

Key words: Provision of ecological Safety, the Agreement on Association between Ukraine and EU, special natural resources usage, Provision of Ecological safety in special natural resources usage.

УДК 341.1/8

О. Б. НИМКО

*Ольга Борисівна Німко, кандидат юридичних наук,
доцент Житомирського національного агроєкологічного університету*

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

В сучасних умовах зростання економіки України частково залежить від ефективного використання атомної енергетики. Для цього доцільним та необхідним постає вдосконалення міжнародного співробітництва і правового регулювання атомної енергетики в Україні.

У минулому, коли людина тільки брала від природи її багатства без будь-яких обмежень, охорона природи полягала переважно в тому, що окремі об'єкти вилучалися з користування і охоронялися¹.

Науково-теоретичну базу з проблематики законодавства щодо адміністративно-правового регулювання становлять загальнотеоретичні праці фахівців як адміністративного, так і інших галузей права: В. Авер'янова, Ю. Битяка, Л. Коваль, але їхні праці відображають проблему адміністративно-правового регулювання в цілому. Окремі аспекти проблеми адміністративно-правового регулювання у досліджуваній сфері висвітлювалися у працях А. Берлача, Н. Бондарчук, Л. Василенко, В. Курила. Окремі питання були предметом наукових досліджень таких вчених, як О. Овсієнко, С. Плачкова, Л. Тимченко, І. Франчук.

Отже, окреслена вище проблема є недостатньо дослідженою, а відтак – важливою та актуальною.

Міжнародне співробітництво в галузі використання атомної енергії має дуже важливе значення для вирішення таких глобальних проблем, як: нерозповсюдження ядерної зброї і припинення використання мирних ядерних об'єктів, установок і матеріалів у військових цілях; оперативне сповіщення і допомогу в разі ядерної аварії та інших надзвичайних ситуацій; відшкодування шкоди, заподіяної в результаті використання атомної енергії; проведення наукових досліджень; регулювання торгівлі та обміну ядерними матеріалами і технологіями, будівництва атомних електростанцій, реакторів і установок; зберігання та переробку відпрацьованого ядерного палива та радіоактивних відходів².

Міжнародне агентство з атомної енергії (далі – МАГАТЕ) є міжнародною міжурядовою організацією науково-технічного спрямування, заснованою Генеральною Асамблеєю ООН 29 липня 1957 року. МАГАТЕ входить до загальної системи міжнародних організацій ООН, а його відносини з ООН базуються на окремій угоді від 1959 року.

Згідно зі Статутом, затвердженим 23 жовтня 1956 р., діяльність Агентства спрямована на досягнення широкого використання атомної енергії в мирних цілях та сприяння поширенню ядерних технологій. Серед основних завдань діяльності МАГАТЕ є контроль за мирним використанням атомної енергії та забезпечення того, щоб допомога Агентства не була використана у військових цілях. У цьому зв'язку МАГАТЕ служить міжнародним інспекційним органом для перевірки непереключення ядерних матеріалів, обладнання та технологій у країнах, що не мають ядерної зброї, з дозволеної мирної діяльності на військові потреби (система гарантій МАГАТЕ). МАГАТЕ також встановлює стандарти ядерної та фізичної ядерної безпеки, надає країнам-членам технічну допомогу, а також заохочує обмін науковою і технічною інформацією у галузі ядерної